

4. Vlăduțescu, Ș., Informația de la teorie către știință, E.D.P., București, 2002.

**PROMOVAREA VALORILOR CULTURII NAȚIONALE PRIN
STUDIAREA MEȘTEȘUGURILOR POPULARE ÎN CADRUL
DISCIPLINEI EDUCAȚIA TEHNOLOGICĂ DIN TREAPTA
PRIMARĂ**

Ala VITCOVSCII, dr., conf. univ.

Summary

National culture has one of the most important roles in the process of accumulation of human values and cultural authentic phenomena is directly dependent on how it is stored and transmitted from one generation to another treasure inherited. Technological education is one of the disciplines in which students are familiar with the art of beauty, developing certain skills: cognitive, applicative and social. Namely social competence are educating caring attitude towards the preservation and development of traditional art. Content aimed at studying the craft must be mobile, flexible teacher to restore vision in solving objectives. He will decide which content to be selected and performed during an academic year, proceeding from the professional skills and interests group of students.

Cultura națională deține unul din importantele roluri în procesul de acumulare a valorilor general umane și vitalitatea fenomenelor culturale autentice este direct dependentă de modul în care se păstrează și se transmite, de la o generație la alta, tezaurul moștenit.

Moștenirea cultural-etnică a poporului constituie diferite genuri de folclor și artizanat în care s-au cristalizat concepțiile, credințele, superstițiile, tradițiile, obiceiurile și morala lui.

În procesul de integrare europeană, de unificare a sistemelor educaționale se cere soluționarea unei probleme abordate frecvent – constituirea școlii naționale. Această noțiune include, în primul rând, conținutul instruirii axat pe formele de bază ale manifestării chintesenței culturale a poporului dat.

Astăzi suntem martorii unor schimbări furtunoase în comportamentul și conștiința contemporanilor, care ne-au adus în pragul unei crize spirituale, atitudinea nepăsătoare față de valorile culturii etnice, atitudini față de valorile materiale și spirituale lăsate ca zestre de la strămoșii noștri pentru a fi transmise drept mărturie a continuității etnoculturale a neamului. În acest context, dacă analizăm caracterul valorilor prezente față de cele ale trecutului, ne dăm seama de unele pierderi enorme, care, de fapt, ne caracterizează cartea de vizită – matricea identității etnice. Aceste pierderi exprimă valori materiale (port tradițional, țesături, covoare, meșteșuguri populare, alimentație, jucării populare, cât și valori spirituale (tradiții populare, hore, jocuri, tradiții de educație în familie). De această stare deplorabilă a valorilor culturale nu putem învinui pe nimeni, deoarece nimeni nu ne-a interzis a ne păstra tradițiile, cultura, datinile, cântul, portul, jocul, arta populară, meșteșugurile artistice, țesăturile, covoarele, bucatele tradiționale.

Educația tehnologică este una dintre discipline în care elevii sunt familiarizați cu arta frumosului, dezvoltându-și anumite competențe: de cunoaștere, de executare și sociale. Anume competențele sociale sunt cele care educă atitudinea grijulie față de păstrarea și valorificarea artei tradiționale. Văzute prin prisma multiperspectivismului, piesele moldovenești sunt cunoscute și foarte mult apreciate și peste hotarele țării grație originalității și tehnicilor de lucru. Acestea sunt remarcate și de călătorii străini din secolul al XIX-lea care au fost impresionați de țesăturile existente în gospodăria țărănească ... „Modestia căsuțelor este înviorată de belșugul lucrurilor țesute. Nu poți călca un astfel de prag, fără respect pentru energia unei femei ca aceasta care lucrează greu la câmp, e o mamă plină de îngrijire pentru copiii ei, țese mai mult ea singură îmbrăcămintea alor săi și mai află vreme și gust ca să facă a înflori o asemenea industrie casnică” [1, pp. 153-154].

Necesitatea concordanței dintre sistemul educațional și mediul etnic al elevului este elocvent demonstrată în lucrările consacrate problemei date (P. Alexandru, R. Benedict, M. Mead, P. Erny, D.

Whiting, G. Volocv etc.). Cercetările menționate fondează convingător potențialul educativ real al pedagogiei populare, cât și necesitatea realizării unei cultivări a interesului față de valorile artistice naționale. Deoarece „Fiecare popor și-a selectat o totalitate de calități și de valori omenești, pe care le-a transpus în artă, organizarea socială, religie. În aceasta și constă unicalitatea aportului adus de acest popor istoriei spiritualității umane” [3, p. 4].

Originalitatea fiecărui popor se caracterizează prin potențialul creator, care își găsește expresia în cultura materială și spirituală. Un loc aparte în această cultură îl ocupă meșteșugurile populare.

Din cele mai vechi timpuri, în Moldova, alături de agricultură, păstorit, populația sătească avea și un șir de îndeletniciri practice, care formează așa-numita „industrie casnică”, bazată pe materia primă locală, uneltele lucrate în gospodărie, brațele de muncă ale membrilor casei în vederea satisfacerii necesităților funcționale și estetice ale familiei.

Conform Dicționarului de artă populară *meșteșuguri populare* sunt acelea ocupații și îndeletniciri ale oamenilor, specifice poporului băștinaș al unei țări [5, p. 83]

Uneltele de muncă, mijloacele de transport, utilajul tehnic folosit la prelucrarea cerealelor, plantelor textile, confecționarea și finisarea țesăturilor populare, precum și îmbrăcămintea, obiectele de uz casnic și mobilierul țărănesc, atributele de ritual folosite la celebrarea căsătoriei, cumătrie, la ritualul funerar, la sărbătorile calendaristice etc., demonstrează un mare registru de obiecte – mărturie a talentului și înțelepciunii poporului nostru.

Pentru a satisface cerințele gospodărești și a vieții rurale, în Moldova s-au dezvoltat un șir de meșteșuguri, unde meșterii produceau și realizau produsele sale la comandă și pentru piață. Astfel conform recensământului din 1774-1777 sunt fixate circa 157 de îndeletniciri, meșteșuguri. În secolul al XIX-lea – numărul lor a devenit și mai mare. Strâns legați de agricultură erau și acei care îndeșteulau satul cu produsele alimentare necesare: morarii, apoi cei care storceau uleiul,

făceau băuturile (berarii, rachierii), articolele de panificație (colăcarii, plăcintăarii), dulciurile (halvagii, cofetarii) [2].

Dezvoltarea păstoritului a contribuit la apariția categoriei de meșteșugari care erau preocupați de prelucrarea și prepararea produselor în urma creșterii vitelor: meșteșugari care pregăteau mezelurile – pastramagii, furmagii, meșterii în prelucrarea pieilor (dubălari, cojocari), în pregătirea brânzeturilor (cașcavagii) etc. De exemplu, la mijlocul anilor 30 ai secolului al XIX-lea Basarabia ocupa un loc important în exportul pastramei, prunelor negre uscate, brânzei de oi, nucilor, vinurilor, în Europa și Rusia.

Către jumătatea a doua a secolului al XIX-lea un șir de meșteri practică producerea la comandă și pentru piață. Prin urmare, are loc și o specializare în anumite domenii și procedee tehnice. Așa apare grupul de bucătărese pentru pregătirea bucatelor special către nuntă, cumătrie. În industria casnică a textilelor, se specializează în vopsitul lânii, alesul covoarelor, țesutul prosoapelor, brâielor, sumanului, nividitul urzelii etc.

Unele meșteșuguri în secolul al XIX-lea iau amploare, cuprinzând tot mai multe brațe de muncă. Prin anul 1894, numai în județul Orhei, erau 9 centre de produs ceramică: s. Cinișeuți, Iurceni, Vășcăuți, Mîndra, Frumoasa, Hodjinești, Păulești ș.a. Numai în s. Cinișeuți cu olăritul se ocupau 184 familii, circa 600 oameni. În tot județul Orhei vasele de ceramică se ardeau în 237 de cuptoare de ars ceramică. Meșteșugarii olari, ca și spătarii, abajerii, realizau mărfurile pe tot teritoriul țării, deseori schimbând vasele pe produse agricole.

Totodată, cu dezvoltarea mării industrii urbane, în viața satului moldovenesc pătrund noi materiale, unelte, țesături, coloranți, obiecte de uz casnic, produse alimentare, care au contribuit la transformarea și pierderea multor forme de activitate tradițională și înlocuirea lor cu produse industriale. Drept urmare, în multe sate s-a redus alesul covoarelor, broderia costumului, coptul pâinii, colacilor, uscatul fructelor, pregătirea mezelurilor, în condiții de casă. S-a redus meșteșugul de confecționare a vaselor de ceramică, împletitul din

salcie, papură, paie, și a. În decorul locuințelor tot mai mult pătrund obiecte standardizate, produse de fabrică (mobilier, țesături, covoare etc.).

Astăzi meșteșugurile populare merită să devină noi direcții economice strâns legate de materia primă locală, obținută din agricultură, păstorit ș.a., folosind resursele naturale, brațele de muncă libere, pentru a îndeplini cerințele și gusturile pieții contemporane.

Marele interes față de meșteșugurile populare este motivat nu numai de aprecierea obiectivă a valorilor vitale, estetice și etice, dar și din cauza unei crize ecologice legate de pierderea capacităților de creație, de valorificare a bunurilor materiale, de slăbirea continuității între generații și destrămarea patrimoniului tehnico-cultural și etnic al poporului. De faptul cum vom reveni la valorile etnoculturale, depinde viitorul și continuitatea neamului, destinul culturii etnice.

Documentele reglatorii actuale (curriculumul, Legea învățământului, etc.), cât și cercetările în domeniul educației artistico-plastice școlare (Eșanu A., Rusu A., Harbuzaru-Secrieru P., Colac T., Cucuietu I., Anton I., Florea M., Robu M. ș.a.), se subliniază importanța și valoarea inițierii copiilor și a formării competențelor practice în diverse materiale și tehnici artistice. E necesar să se pună accentul pe principiul etico-național: „...sugerează elevilor multiple posibilități de integrare în diverse medii socio-culturale, formează personalități – promotori ai tradiției și culturii naționale” [1, p. 146].

Conform actualului concept educațional ce prevede centrarea pe competențe, se stabilește o viziune netradițională față de aplicarea conținuturilor. Astfel, conținuturile ce vizează studierea meșteșugurilor trebuie să fie mobile, flexibile, să redea viziunea învățătorului în rezolvarea obiectivelor propuse. El va decide care conținuturi urmează a fi selectate și realizate pe parcursul unui an de studii, reieșind din competențele profesionale și interesele grupului de elevi.

Metodologia organizării procesului educațional poate include:

- organizarea lecțiilor;

- analiza lucrărilor, articolelor brodate, croșetate, operelor de artă populară;

- experimentare practică cu variate materiale și tehnici;
- exersarea realizării ornamentelor și compozițiilor ornamentale;
- compararea și analiza multiaspectuală a motivelor ornamentale, a formelor caracteristice, a culorilor tradiționale, a specificului stilizării motivelor;

- activitatea practică a elevilor.

Creativitatea pedagogică presupune căutări permanente ale variantelor de realizare a materialului programat. Structura și conținutul lecțiilor la acest capitol pot fi diferite în dependență de scenariul pus la bază sau de natura informației de reper. În procesul de alegere a mijloacelor și metodelor de variere a lecției este binevenită experiența cercetărilor în domeniul pedagogiei teatrale. [34, p. 24]. Aplicarea acestui sistem de lucru (cu părțile ei componente: regizarea, situațiile de joc și problemă, utilizarea materialului audio-vizual etc.), în cadrul studierii meșteșugurilor, axarea procesului instructiv-educativ, pe două principii de bază:

- varierea formei lecției;
- complexitatea structurii lecțiilor.

Pentru a face să funcționeze mecanismul de colaborare între elev și învățător, care ar avea la bază o lecție bine regizată și bogată prin utilizarea în context a diferitor genuri de folclor, e necesară manipularea cu informația din următoarele surse:

- istoria și dezvoltarea meșteșugului concret, studiat în cadrul lecției;
- particularitățile sistemului ornamental și semanticii motivelor din decor cu o eventuală comparație dintre ultimele din diferite culturi;
- alte manifestări culturale ale poporului (obiceiuri, tradiții, ritualuri, folclor literar-muzical), tangențiale cu tema studiată;
- elemente de pedagogie populară, infiltrate între ele;
- tehnologia executării lucrărilor practice.

Astfel, stofa lecției este prezentată ca un torent de informație chibzuit selectată, încheată într-un scenariu interesant și original, ceea ce neapărat va potența cultivarea interesului față de valorile artistice naționale.

Bibliografie

1. Curriculum școlar. Educația Tehnologică, clasele I-IV, Editura Prut Internațional, Chișinău, 2010.
2. Dunăre, N, Ornamentica tradițională comparată, Ed. Meridiane, București, 1979.
3. Meșteșuguri populare artistice. Chid metodic pentru cadre didactice din învățământul special, Chișinău, 2006.
4. Robu, M., Valențele folclorului plastic, Chișinău, 1995.
5. Stăvilă, T., Ciobanu, C., Diaconescu, T., Patrimoniul cultural al Republicii Moldova, Arc, Chișinău, 2004.
6. Stoica, G., Petrescu P. Dicționar de artă populară, Museum, București, 1997.

PROMOVAREA MEȘTEȘUGURILOR ȘI TRADIȚIILOR POPULARE PRIN INTERMEDIUL LECȚIILOR-EXCURSIE ÎN CADRUL DISCIPLINEI EDUCAȚIA TEHNOLOGICĂ LA TREPȚA PRIMARĂ DE ÎNVĂȚĂMÎNT

Olesea MANOIL, lector

Summary

Technological education represents a dimension of education, which contributes to formation and development of the personality through rational application of scientific knowledge in various social fields. It has an important role in promoting and harnessing ethnocultural information with regards to national and artistic crafts. To streamline the process of getting the most out of national crafts and traditions of technological education, the use of complementary forms of educational processes, such as lesson-trips, is proposed and encouraged. The value of such learning activities is great not only from a purely instructive point of view but also from an educational point of view, to the extent that it ensures conditions for applying and strengthening the knowledge.